

➤ Juridische vaardigheden

Voor het hoger onderwijs

MR. M.W. MOSSELMAN

Juridische vaardigheden voor het hoger onderwijs

Mr. M. W. Mosselman

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:
BIM Media B.V.
Postbus 16262
2500 BG Den Haag
Tel.: (070) 304 67 77
www.bimmedia.nl

Kijk voor veel meer oefeningen op www.juridischevaardigheden.nl.

© 2014 BIM Media, Den Haag
Academic Service is een imprint van BIM Media bv.

Zetwerk: Redactie bureau Ron Heijer, Markelo
Omslagontwerp: Agraphics Design, Apeldoorn

ISBN 978 90 395 2758 0
NUR 163 / 820

Alle rechten voorbehouden. Alle intellectuele eigendomsrechten, zoals auteurs- en databankrechten, ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij BIM Media bv en de auteur.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische veeleenvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, BIM Media neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.

Inhoud

Voorwoord	v
1 Werken met de wettenbundel	1
1.1 Verschil privaatrecht–publiekrecht	1
1.2 Wetgeving	4
1.3 Opbouw van wetten	11
1.4 Gelaagde structuur	14
1.5 Schakelbepalingen	17
1.6 Zoekstrategieën	19
1.7 Opgaven	22
2 Rechtspraak	43
2.1 Gerechtelijke kaart	43
2.2 Privaatrechtelijke procedures	45
2.3 Bestuursrechtelijke procedures	53
2.4 Strafrechtelijke procedures	55
2.5 Geschillencommissies	57
2.6 Opgaven	63
3 Uitspraken lezen	73
3.1 Opbouw van een vonnis	73
3.2 Social media	75
3.3 Handelsreclame	80
3.4 De directie stelt zich niet aansprakelijk...	84
3.5 Einde huurovereenkomst	87
3.6 De hondenbelasting	93
4 Interpretatiemethoden van de rechter	99
4.1 Inleiding	99
4.2 Wetshistorische interpretatiemethode	99
4.3 Grammaticale interpretatiemethode	101
4.4 Rechtsvergelijkende interpretatiemethode	102
4.5 Anticiperende interpretatiemethode	103
4.6 Teleologische interpretatiemethode	104
4.7 Systematische interpretatiemethode	105
4.8 Welke methode past de rechter toe?	106
4.9 Opgaven	107

5	Casus oplossen	109
5.1	Fase 1: Casusgegevens (het verhaal)	109
5.2	Fase 2: Selecteren (het vinden van de juiste rechtsregel)	110
5.3	Fase 3: Toepassen (conclusie)	110
5.4	Opgaven	111
6	Gebruik van elektronische bronnen en tips voor het schrijven van een juridische teksten	117
6.1	Rechterlijke uitspraken	117
6.2	Wetgeving	122
6.3	Juridisch nieuws	124
6.4	Databanken	125
6.5	Tips voor het schrijven van een juridische tekst	136
6.6	Opgaven	143
	Index	151

Voorwoord

Waarom *Juridische vaardigheden*? Van iedere hbo-professional mag verwacht worden, dat hij in staat is om juridische problemen tijdig te herkennen, en kan omgaan met juridische literatuur om zodoende zelf voorbereidend werk voor bijvoorbeeld een juridische afdeling of een advocaat te kunnen verrichten.

Uitgangspunt van dit boek is dat studenten juridische vaardigheden ontwikkelen door te oefenen. Dus: een korte uitleg en daarna zelf aan de slag. Er zijn meer boeken over juridische vaardigheden, maar die kenmerken zich vaak door een hoog theoretisch gehalte.

Dit boek hoort thuis in het begin van de studie. Alle vragen zijn te maken zonder enige juridische voorkennis. Het gebruik van krantenartikelen zorgt ervoor dat het boek toegankelijk is en aansluit bij de belevingswereld van studenten. Belangrijkste doelen zijn: studenten leren werken met wettenbundels, het verschil tussen privaot- en publiekrecht duidelijk maken, het kunnen lezen van een eenvoudige uitspraak, de diverse interpretatiemethoden van de rechter begrijpen en herkennen. Tot slot is ook het werken met elektronische bronnen een vaardigheid die iedere student die zich in juridische onderwerpen wil verdiepen, moet bezitten. Studenten kunnen met dit boek direct aan de slag door in de klas en thuis de opdrachten te maken.

Mijn dank gaat uit naar mr. W. Vermeulen, mr. J. Hebly, mr. N. Eijkemans, mr. E. Wijsman en mr. L. Brinkmann voor hun commentaar en hulp bij de totstandkoming van dit boek.

Januari 2014

Marco Mosselman

Hoofdstuk 1

Werken met de wettenbundel

Het doel van hoofdstuk 1 is leren werken met wettenbundels. Het kunnen opzoeken en lezen van wetteksten, om op die manier inzicht in de opbouw van wet- en regelgeving te krijgen, is een belangrijke vaardigheid die nodig is om juridische vragen goed te kunnen beantwoorden. De schrijver heeft ervoor gekozen die vaardigheid te stimuleren door telkens een korte theoretische inleiding op te nemen en die te laten volgen door praktische oefeningen. Een vaardigheid ontwikkelen lukt immers alleen door het daadwerkelijk te doen. Maar een vaardigheid is ook onlosmakelijk verbonden met inhoudelijke kennis. Zonder kennis is het ontwikkelen van vaardigheden niet mogelijk.

De oefenopgaven zijn door het gebruik van krantenartikelen toegankelijk voor beginnende studenten. Die artikelen gaan soms over onderwerpen waar zij weliswaar (nog) geen inhoudelijke kennis over hebben, maar door de vorm waarop de vragen zijn gesteld zal beantwoording ook voor de startende student geen onoverkomelijke problemen opleveren. Bovendien gaan de krantenartikelen over juridische problemen die in praktijk ook echt voorkomen en die daardoor zeker de verbeelding van de student zullen prikkelen.

1.1 Verschil privaatrecht–publiekrecht

Privaatrecht regelt de verhouding tussen burgers onderling en publiekrecht die tussen de overheid en de burger. Kenmerk van het privaatrecht is, dat het met name aanvullend c.q. regelend recht bevat. Publiekrecht bevat vooral dwingend recht.

verhouding
burgers / staat

Je moet voor een rood stoplicht stoppen. Je moet je belasting aanslag betalen. Je moet een bouwvergunning aanvragen voor het bouwen van een huis. Tegen een agent die je staande houdt omdat je door rood rijdt, kun je niet zeggen: 'tja, altijd dat stoppen voor rood, ik wilde het vandaag eens anders doen'. Allemaal zaken die liggen op het terrein van het publiekrecht en die van dwingend recht zijn: je moet je aan de regels houden. Een ander kenmerk van het publiekrecht is dat, als je je niet aan die regels houdt, de overheid optreedt. Het niet betalen van belasting leidt ertoe dat de overheid c.q. haar vertegenwoordiger, de belastingdeurwaarder, de schuld komt innen. De belastingdeurwaarder kan ertoe overgaan beslag te leggen op je loon of bankrekening. Hij kan zelfs besluiten je auto en je goudvis te gaan verkopen. Bij overtredingen en misdrijven treedt

publiekrecht

de Officier van Justitie op namens de overheid. De officier van justitie kan een geldboete en/of gevangenisstraf eisen bij de rechter als je bijvoorbeeld iemand hebt vermoord. Bouwen zonder bouwvergunning kan er uiteindelijk toe leiden dat de gemeente, of een bedrijf die dat voor de gemeente doet, met een sloopkogel langskomt om daarmee de illegale werkzaamheden hardhandig terug te draaien.

- privaatrecht In het privaatrecht is dat anders. Stel, ik koop een auto en ik spreek met de verkoper niet af of ik in termijnen mag betalen. Kan ik dan, ná het sluiten van de koopovereenkomst, van de verkoper eisen toch in termijnen te mogen betalen? De vraag is met andere woorden: wanneer moet er betaald worden? De wet geeft daarop in artikel 6:29 BW antwoord. In dat artikel staat dat, als er niets is afgesproken, alles ineens moet worden betaald. Wil je liever in twee termijnen betalen, dan zul je dat dus bij het aangaan van de overeenkomst met de verkoper moeten afspreken.
- afwijken van de regel In het privaatrecht is het zo dat in veel gevallen de wet een regel geeft, maar dat daarvan mag worden afgeweken. Dat geldt echter niet altijd. Ook in het privaatrecht zijn er regels van dwingend recht. Het gaat dan met name om regels die een zwakkere partij beschermen.
Bij de arbeidsovereenkomst, consumentenkoop, huur van woonruimte of huurkoop wordt de zwakkere partij – de werknemer, de consument, de huurder en de huurkoper – beschermd door regels waar niet van mag worden afgeweken.
- koopovereenkomst Een gemeente koopt kantoorartikelen bij de plaatselijke boekhandel maar betaalt die niet. Is er dan sprake van een privaatrechtelijk of publiekrechtelijk probleem? Het gaat hier om een privaatrechtelijke zaak, omdat het over een privaatrechtelijk onderwerp, de koopovereenkomst, gaat. In deze situatie handelt de gemeente niet op grond van het publiekrecht maar op grond van het privaatrecht. De gemeente treedt in feite op als burger.
- privaatrechtelijke overheids-handeling Als een bestuursorgaan handelingen verricht die een gewone burger ook kan verrichten gaat het om een privaatrechtelijke handeling. Een burger kan een gebouw kopen, een zaal verhuren, geld lenen, etc. In gevallen waarin het bestuursorgaan een handeling verricht die niet door een burger kan worden verricht, gaat het om een publiekrechtelijke handeling: een dwangsom opleggen, een belasting heffen, een bouwvergunning verlenen, een subsidie verlenen, en dergelijke.

Lawaai maken met luilak mag, vernielen niet

Tot drie maanden cel en maximaal 2.250 euro boete plus een schadevergoeding. Dat staat jongeren te wachten die zich misdragen in de luilaknacht van 29 op 30 mei.

Wie vast eieren en meel heeft ingeslagen voor de beruchte luilaknacht morgenochtend, is gewaarschuwd. Politie en gemeenten wapenen zich tegen baldadigheden en vernielingen in de gevreesde nacht.

De gemeente Velsen, Beverwijk, Heemskerk en Uitgeest hopen plannen van luilakviersers in de kiem te smoren door het bezit van onder meer kaarsen, zeep, meel, mayonaise, boter en eieren te verbieden tussen vrijdagavond tien en zaterdagochtend acht uur. Wie toch munitie voor baldadigheid bij zich heeft, riskeert een geldboete of gevangenisstraf.

De politie Kennemerland, die 's nachts extra surveilleert, geeft voorts aan dat geluid maken wel mag. Het eeuwenoud folkloristisch gebruik is immers bedoeld om op een luidruchtige manier de spot te drijven met uitslapers en andersoortige luilakken. Zo werden vroeger teksten als 'Negen uren, halfe tien, heb je die luilak al gezien?' door al vroeg actieve kinderen gezongen. Tegenwoordig is het met eieren en boter bekladden van auto's en ramen min of meer traditie geworden.

(Bron: *Noord Hollands Dagblad*, 28 mei 2009.)

Het Openbaar Ministerie is het orgaan dat in geval van overtreding van regels celstraf en boete kan vorderen. Namens het Openbaar Ministerie maakt de officier van justitie de zaak dan aanhangig bij de rechter.

Openbaar
Ministerie

De schadevergoeding wordt in principe gevorderd door degene die de schade heeft geleden als gevolg van een onrechtmatige daad. Als je auto wordt beklad met kaarsen en mayonaise, zul je de schoonmaakkosten kunnen verhalen op de daders. Het aansprakelijk stellen op grond van een onrechtmatige daad is een privaatrechtelijke procedure. Kenmerk van een dergelijke procedure is dat de benadeelde zelf naar de rechter moet gaan. Bij een publiekrechtelijke (in dit geval strafrechtelijke) procedure treedt de overheid op.

schade-
vergoeding

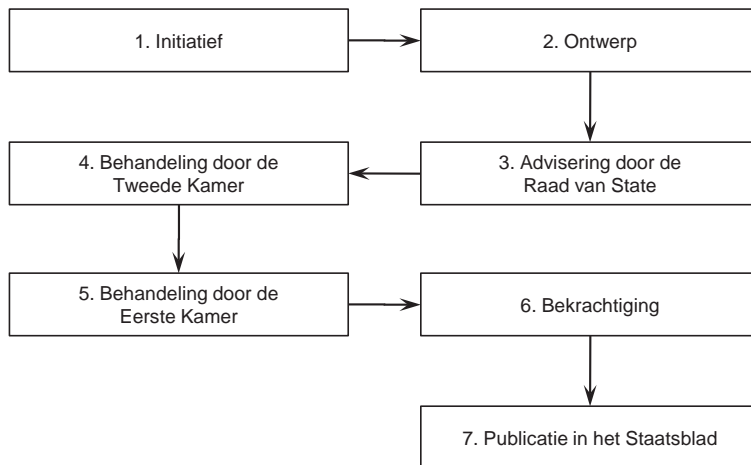
Procederen in privaatrechtelijke procedures is erg duur. In het bovenstaande voorbeeld van het bekladden van je auto zul je niet gaan procederen, want daarvoor is er te weinig schade. De wetgever heeft het daarom mogelijk gemaakt voor benadeelden om hun vordering te melden bij de officier van justitie. Die vraagt dan naast de celstraf en/of boete ook schadevergoeding voor de benadeelde. De strafrechter neemt die vordering slechts in behandeling als hij van eenvoudige aard is. De strafrechter kan alleen schadevergoeding toekennen als hij de verdachte ook wegens het strafbare feit veroordeelt.

procederen

De criteria in het strafrecht verschillen van de aansprakelijkheid op grond van onrechtmatige daad. Een beroemd voorbeeld is de zaak van O. J. Simpson. De ster uit het American football werd ervan beschuldigd Nicole Simpson, zijn ex-vrouw, en haar vriend Ronald Goldman te hebben vermoord. In de strafrechtelijke procedure werd hij vrijgesproken, maar in de privaatrechtelijke procedure werd hij veroordeeld tot schadevergoeding aan de ouders van Ronald Goldman. Het ging in dit geval om een zaak die weliswaar in een ander rechtssysteem speelt, maar waarvoor in Nederland hetzelfde geldt. Een vrijspraak in een strafrechtelijke procedure helpt natuurlijk niet erg in een privaatrechtelijke procedure op grond van onrechtmatige daad.

1.2 Wetgeving

wetgevende instanties	<p>In wetten staan regels waar ieder individu zich aan moet houden. Welke organen mogen in Nederland die regels maken?</p> <p>De belangrijkste wetgevers in Nederland zijn de regering en de Staten-Generaal. Ook gemeentes mogen op bepaalde terreinen wetgeving maken. Parkeerverordeningen bijvoorbeeld. En hierboven zagen we al dat in de gemeente Velsen een Algemene Plaatselijke Verordening geldt die het luilak vieren regelt.</p>
gemeentelijke verordeningen	<p>In wettenbundels worden geen gemeentelijke verordeningen opgenomen. De reden daarvoor ligt voor de hand: verordeningen verschillen van gemeente tot gemeente. Er zijn bijvoorbeeld veel gemeentes waar het luilak vieren helemaal niet bestaat. Die hebben dan ook geen enkele behoefte dat per verordening te regelen.</p>
procedure van wetgeving	<p>In de wettenbundels staan met name wetten die afkomstig zijn van regering en Staten-Generaal. De procedure om een wet te maken is op schematische wijze voorgesteld in figuur 1.1.</p>

Figuur 1.1 De stappen bij het tot stand komen van een wet (bron: www.overheid.nl)

- 1 *Initiatief.*
Het initiatief voor een nieuwe wet kan komen van de regering of van de Tweede Kamer. Meestal zal dat de regering zijn. Zo'n initiatief is veelal gebaseerd op zaken die spelen binnen de samenleving.
- 2 *Ontwerp.*
Het wetsontwerp wordt na het initiatief in de meeste gevallen opgesteld door de betreffende minister. Deze wordt hierbij geholpen door ambtenaren van het ministerie en politieke adviseurs.

3 *Advisering door de Raad van State.*

De Raad van State reageert op het wetsvoorstel met vragen en geeft adviezen. Vooral de haalbaarheid en de invloed op andere wetten wordt door hen bekeken.

4 *Behandeling door de Tweede Kamer.*

Na het advies van de Raad van State stuurt de minister het wetsvoorstel met toelichting (de Memorie van Toelichting) door naar de Tweede Kamer. Die ontvangt het voorstel, maar ook toelichtingen, adviezen en antwoorden op vragen die door de Raad van State gesteld zijn. Na een langdurige voorbereiding en veel besprekingen, waarin soms nog wijzigingen in het voorstel worden aangebracht, vindt in de Tweede Kamer een stemming plaats. Als de meerderheid het eens is met het wetsvoorstel, gaat dat door naar de Eerste Kamer. De Tweede Kamer kan nog wijzigingen aanbrengen in het voorstel.

5 *Behandeling door de Eerste Kamer.*

De behandeling van het wetsvoorstel door de Eerste Kamer verloopt vrijwel hetzelfde als die in de Tweede Kamer. Het grote verschil is echter dat de Eerste Kamer het voorstel in zijn geheel moet verwerpen of aannemen. Wijzigingen aanbrengen is in deze fase niet meer mogelijk.

6 *Bekrachtiging.*

Nadat het wetsvoorstel door de Eerste Kamer is aangenomen moet een aantal formele zaken worden geregeld voordat de wet daadwerkelijk van kracht is. Dit wordt de bekrachtiging van de wet genoemd. De wet moet ondertekend worden door de Koningin en door de verantwoordelijke minister.

7 *Publicatie in het Staatsblad.*

Het ministerie van Justitie zorgt voor de publicatie in het *Staatsblad*, waarna iedere Nederlander verondersteld wordt ervan op de hoogte zijn. In deze publicatie wordt ook aangegeven vanaf welke dag de wet rechtsgeldig zal zijn.

In de wettenbundels staan ook een paar Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB), ministeriële regelingen en verdragen. Een AMvB is, volgens artikel 89 GW, een regeling die door de regering wordt gemaakt en bij koninklijk besluit is vastgesteld. Vereisten voor het vaststellen van een AMvB zijn:

- het ontwerp moet aan de ministerraad worden voorgelegd;
- de Raad van State moet advies hebben uitgebracht;
- de AMvB moet in het *Staatsblad* worden gepubliceerd.

AMvB

De gedachte achter het maken van Algemene Maatregelen van Bestuur is, dat de wet, gemaakt door regering en Staten-Generaal, de hoofdzaken van een onderwerp regelt en dat die vervolgens in een AMvB in nadere regels worden uitgewerkt. In artikel 2 van de Woningwet (een die is wet gemaakt door regering en Staten-Generaal) staat dat er bij AMvB regels kunnen worden gesteld die technische voorschriften bevatten omtrent het bouwen van woningen.

nadere regels

Artikel 2 Woningwet

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden uit het oogpunt van veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid energiezuinigheid en milieu technische voorschriften gegeven omtrent het bouwen van woningen, woonketen, woonwagens en andere gebouwen.

Bouwbesluit 2003 De regering heeft die regels ook gemaakt en opgenomen in de AMvB **Bouwbesluit 2003**. Zo is in dat jaar ingevoerd dat een balkon en berging niet langer verplicht zijn bij een appartement. Dit is recentelijk, door wijziging van het **Bouwbesluit**, veranderd.

Balkon en berging keren terug

Steeds meer nieuwbouwwoningen in vooral de grote steden hebben geen buitenruimte (balkon) en/of buitenberging. Minister Vogelaar gaat het **Bouwbesluit** wijzigen om daar verandering in te brengen.

Dat kondigt de minister aan in een brief aan de Tweede Kamer. Die brief begeleidt een onderzoek dat is uitgevoerd op verzoek van de vier grote steden, die geconstateerd hadden dat buitenruimte bij nieuwbouw steeds vaker ontbreekt en daarom opnieuw voorschriften hiervoor willen hebben. Ook de Vereniging Eigen Huis en de Fietsersbond hadden dit manco al geconstateerd. In 2003 is de verplichting om te zorgen voor buitenruimte en een berging uit het **Bouwbesluit** verdwenen.

Het onderzoek bevestigt de indruk, want het blijkt dat ruim 50% van de meergezinswoningen (appartementencomplexen) in de grote stad geen buitenruimte heeft – een balkon of een terras – en dat ongeveer 50% geen buitenberging heeft. De eengezinswoningen beschikken meestal wel over een buitenruimte, maar bijna een kwart van deze woningen heeft geen individuele buitenberging.

Hoewel het beeld niet erg duidelijk is, lijken vooral koopwoningen er in deze opzichten bekaaid af te komen. ‘Corporaties, maar ook institutionele beleggers, hebben er direct belang bij woningen te realiseren die van voldoende kwaliteit zijn en gewild zijn en blijven. Woningen met een hogere toekomstwaarde leveren in de regel een beter rendement op,’ verklaart Vogelaar deze op het eerste gezicht opmerkelijke uitkomst.

De conclusie is voor de minister duidelijk. Marktwerking blijkt geen garantie te bieden op het realiseren van buitenruimte en/of bergingen bij woningen. Dat betekent dat er weer ouderwets regels moeten worden gesteld. De voorschriften ten aanzien van de aanwezigheid en de afmeting van buitenruimten en -bergingen zullen daarom opnieuw worden opgenomen in de bouwregelgeving. Vogelaar: ‘Het **Bouwbesluit** is mijns inziens het meest geëigende instrument daarvoor. Ik heb reeds de nodige voorbereidingen getroffen om de bovengenoemde voorschriften op te kunnen nemen in het **Bouwbesluit**.’

Naar verwachting zal de wijziging van het **Bouwbesluit** eind 2009 / begin 2010 van kracht worden .

(Bron: *Staatscourant*, 19 augustus 2008)

ministeriële regeling Naast AMvB's bestaan er ook ministeriële regelingen. Dat zijn regelingen die worden gemaakt door de minister. Het enige vereiste is vaak publicatie in de *Staatscourant*.

De minister krijgt de bevoegdheid tot het maken van een ministeriële regeling door een opdracht in een wet gemaakt door regering en Staten-Generaal of in een AMvB.

Voordeel van een ministeriële regeling of AMvB is dat ze eenvoudig en snel te maken zijn. Nadeel is het gebrek aan controle bij het totstandkomen ervan. Noch de Staten-Generaal noch de Raad van State bemoeien zich met ministeriële regelingen.

Voorbeeld

In Nederland is de luchtvaart onder andere geregeld in de Wet luchtvaart en het Luchtverkeersreglement. De Wet luchtvaart is een wet die is gemaakt door Staten-Generaal, het Luchtverkeersreglement is een AMvB. Artikel 5.7 van de Wet luchtvaart vermeldt bijvoorbeeld dat het vliegen zonder gezagvoerder verboden is (lid 1), maar geeft ook situaties wanneer hiervan mag worden afgeweken (lid 2 en 3).

Wet luchtvaart

Artikel 5.7 Luchtverkeersreglement

1. De gezagvoerder bevindt zich aan boord van het luchtvaartuig.
2. De gezagvoerder is, ongeacht of hij daadwerkelijk de stuurorganen bedient of niet, ervoor verantwoordelijk dat de uitvoering van de vlucht geschiedt in overeenstemming met de bij of krachtens deze wet gestelde regels. Van de regels bedoeld in de eerste volzin mag slechts worden afgeweken indien de omstandigheden dit in het belang van de veiligheid dringend noodzakelijk maken.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op door Onze Minister van Verkeer en Waterstaat respectievelijk Onze Minister van Defensie bij ministeriële regeling aan te wijzen onbemande luchtvaartuigen.

In lid 3 van artikel 5.7 Luchtverkeersreglement staat dus dat ‘Onze Minister’ een ministeriële regeling mag maken waarin wordt aangegeven in welke gevallen lid 1 niet van toepassing is.

Voor Modelvliegtuigen heeft de minister dat gedaan in de Regeling modelvliegtuigen.

modelvliegtuigen

Regeling modelvliegtuigen

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van defensie;
Gelet op artikel 5.7 van de Wet luchtvaart en artikel 56 van het Luchtverkeersreglement;

Besluit:

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder een modelvliegtuig: een luchtvaartuig van geringe afmeting, waarvan de totale startmassa niet meer dan 25 kilogram bedraagt.

Artikel 2

Voor een vlucht met een modelvliegtuig gelden in afwijking van hoofdstuk III van het Luchtverkeersreglement de volgende regels:

- a. de vlucht wordt uitgevoerd in overeenstemming met de algemene vliegvoorschriften voor zover daarvan niet wordt afgeweken in de onderdelen b tot en met q;
 - b. de vlucht wordt slechts uitgevoerd onder omstandigheden en op locaties waarbij er vanaf de grond tijdens de gehele vlucht goed zicht is op het modelvliegtuig en het luchtruim daaromheen;
 - c. de bestuurder houdt tijdens de gehele vlucht goed zicht op het modelvliegtuig;
 - d. een hoogtemeter hoeft niet te worden gebruikt;
 - (...)
 - o. de regels voor een radioverbinding met een luchtverkeersleidingsdienst gelden niet;
 - p. de regels voor de bediening van boordapparatuur voor het beantwoorden van vragen door radargrondstations gelden niet;
 - q. de regels voor de navigatie- en telecommunicatieinstallaties waarmee een luchtvaartuig voor het uitvoeren van een VFR-vlucht is uitgerust, gelden niet.
- [..]

Artikel 7

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling modelvliegen.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
M.H. Schultz van Haegen.

wettenbundels Het antwoord op de meeste juridische vragen is in de wet te vinden. Probleem voor veel studenten is: waar vind ik het juiste artikel? Zeker in het begin van de studie kan dat lastig zijn.

In 2010 waren er 9.477 formele wetten, exclusief verdragen en EU-wetten, van kracht. (Formele wetten zijn wetten die zijn vastgesteld door regering en Staten-Generaal.) Een aantal uitgevers geeft wettenbundels uit met een selectie van de meest relevante wetten die tijdens de studie gebruikt worden. De bekendste zijn: de *Kluwer Collegebundel* van Kluwer, de *Verzameling Nederlandse Wetgeving* van Sdu Uitgevers en *Wetteksten voor het Hoger Onderwijs* van Noordhoff.

Kluwer Collegebundel De *Kluwer Collegebundel* bestaat uit twee indrukwekkende delen, maar bevat toch nog lang niet alle Nederlandse wetgeving. In deel I staan de privaatrechtelijke wetten en verdragen en in deel II de publiekrechtelijke wetten en verdragen. In beide delen staat hetzelfde register. In het register met de publiekrechtelijke regelingen is een privaatrechtelijk onderwerp als 'huurovereenkomst' te vinden. In het register wordt dan verwezen met behulp van een Romeins cijfer, in dit geval de I, naar het nummer van de wet in de wettenbundel. Die wet, het Burgerlijk Wetboek, is te vinden in het privaatrechtelijke deel.

I	Privaatrecht	II	Publiekrecht
I	Burgerlijk Wetboek	VII	Grondwet c.a.
II	Aanverwante regelgeving Burgerlijk Wetboek	VIII	Decentralisatie
III	Wetboek van Koophandel c.a.	IX	Algemeen bestuursrecht / Bestuursprocesrecht
IV	Faillissementswet c.a.	X	Bijzonder bestuursrecht
V	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering c.a.	XI	Wetboek van Strafrecht c.a.
VI	Wet op de rechterlijke organisatie c.a.	XII	Wetboek van Strafvordering c.a.
		XIII	Verdragen

Figuur 1.2 *De Kluwer Collegebundel*

Sdu Uitgevers geeft een wettenverzameling uit die uit drie delen bestaat: de *Verzameling Nederlandse Wetgeving (VNW)*. Deel A bevat wetten op het gebied van staats- en bestuursrecht, deel B wetten op het gebied van het burgerlijk(proces) recht en deel C wetten op het gebied van straf(proces)recht.

Verzameling
Nederlandse
Wetgeving

Net als bij andere wettenbundels worden er tabs meegeleverd en het is verstandig om die in de bundel te plakken bij de meest gebruikte wetten. De tabs maken het zoeken van een wet aanzienlijk makkelijker. De inhoudsopgave is als volgt opgebouwd: eerst een algemene inhoudsopgave waarin de wetten en verdragen op onderwerp zijn gerangschikt, gevolgd door een alfabetische inhoudsopgave.

tabs

Deel A	Deel B	Deel C
Staatsrecht Centrale Overheid	Burgerlijk Wetboek	Strafrecht c.s.
Decentralisatie	Aanvullende wetgeving bij Burgerlijk Wetboek en Wetboek van Koophandel	Strafvordering c.s.
Nederlanderschap c.a.	Aanvullende regelingen bij Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering	Bijzondere wetten
Algemeen Bestuursrecht	Aanvullende wetten inzake internationaal privaatrecht	Tenuitvoerlegging
Bijzonder Bestuursrecht	Verdragen	Internationaal
Socialezekerheidsrecht	Verordeningen en uitvoeringswetten	
Mededingingsrecht	Beginselen	
EU-EG-recht		
Mensenrechten		

Figuur 1.3 *Verzameling Nederlandse Wetgeving*

In de inhoudsopgave wordt verwezen naar een wet door vermelding van een A, B of C met daarachter een getal. De letter verwijst naar welke van de drie bundels de wet bevat en het getal naar het nummer van die wet in de desbetreffende bundel.

Voorbeeld

Als in de VNW de Faillissementswet wordt gezocht, dan staat daar het nummer B13 achter. De wet is dan te vinden in deel B Burgerlijk(proces)recht en in die bundel nummer 13. De getallen staan vet gedrukt links en rechts bovenaan de pagina.

Achter in ieder deel staat een alfabetisch trefwoordenregister van het desbetreffende deel. Bij het zoeken op trefwoord moet dus eerst het juiste deel erbij gepakt worden. Bij de *Kluwer Collegebundel* is dat anders. Daar staat hetzelfde trefwoordenregister in zowel deel I als deel II.

Wetteksten
Hoger Onderwijs
2013-2014

In de wettenbundel *Wetteksten Hoger Onderwijs 2013-2014* van Noordhoff Uitgevers zijn in één bundel de in het hoger onderwijs meest gebruikte wetten, Europese verordeningen en verdragen opgenomen. De uitgever heeft ervoor gekozen om die wetten, verordeningen en verdragen niet met Romeinse cijfers te nummeren, zoals de uitgever van de *Kluwer Collegebundel* heeft gedaan, maar om ze achtereenvolgens te nummeren (van 1 t/m 42).

Publiekrecht	22 Besluit vergoeding buitengerechtelijke incassokosten
1 Grondwet	23 Wetboek van Koophandel
2 Algemene Termijnenwet	24 De wet controle op rechtspersonen
3 Provinciewet (uittreksel)	25 Handelsregisterwet
4 Gemeentewet	26 Handelsregisterbesluit
5 Algemene wet bestuursrecht	27 Wet op de ondernemingsraden
6 Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo)	28 Wet Financieel Toezicht (uittreksel)
7 Wet algemene bepalingen	29 Faillissementswet
8 Wet op de Raad van State	30 Handelsnaamwet
9 Wet op de rechterlijke organisatie (uittreksel)	31 Auteurswet
10 Procesregeling bestuursrecht	32 Rijksoctrooiwet 1995
11 Wetboek van Strafrecht (uittreksel)	33 Benelux-Verdrag inzake de intellectuele eigendom
12 Wetboek van Strafvordering (uittreksel)	34 Wegenverkeerswet 1994 (uittreksel)
13 Wet op de economische delicten	35 Mededingingswet
Privaatrecht	Internationaal recht
14 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (uittreksel)	36 Verdrag betreffende de Europese Unie (EU-Verdrag)
15 Burgerlijk Wetboek (1 t/m 10)	37 Verdrag betreffende werking Europese Unie
16 Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst	38 Verordening Rome I
17 Wet op verbindend en onverbindend verklaren van de CAO	39 Verordening Rome II
18 Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen	40 EEX-Verordening (EG) 44/2001
19 Wet arbeid en zorg	41 Verdrag der Verenigde Naties inzake internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken (Weens koopverdrag)
20 Arbeidsomstandighedenwet	42 Verdrag betreffende de overeenkomst tot internationaal vervoer van goederen over de weg (vertaling)
21 Wet consumentenkrediet	

Figuur 1.4 *Wetteksten hoger onderwijs 2013-2014*

1.7 Opgaven

Opgave 1

Vul het onderstaande schema in voor twee wetten: de Handelsnaamwet (Hnw) en de Mededingingswet (MEW). De Wet op de ondernemingsraden (WOR) is als voorbeeld ingevuld.

Wet	WOR	Hnw	MEW
Considerans	Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is nieuwe regelen te stellen omtrent de medezeggenschap van de werknemers in de onderneming door middel van ondernemingsraden	_____	_____
Algemene bepalingen	Artikel 1 WOR	_____	_____
Inhoudelijke artikelen	Artikel 2 t/m 46 WOR	_____	_____
Slot en overgangsbepalingen	Artikel 47 t/m 54 WOR	_____	_____

Opgave 2

Waar staat dat in de wet dat een proeftijd en concurrentiebeding alleen schriftelijk kunnen worden afgesloten?

Opgave 3

Geef in één zin aan wat er staat in:

- artikel 7:505 lid 3 BW
- artikel 226 Gemeentewet
- artikel 1 Fw
- artikel 7:2 Awb
- artikel 2 Wet RO
- artikel 53 lid 1 Sv

Opgave 4

Zoek via het trefwoordenregister in welk artikel staat:

- hoe een overeenkomst tot stand komt;
- dat het briefgeheim grondrechtelijk onschendbaar is, behalve in gevallen bij wet bepaald op last van de rechter;
- dat ouders aansprakelijk zijn voor schade die door een onrechtmatige daad van hun kinderen onder de 14 jaar is ontstaan;
- dat een minderjarige van 16 jaar een arbeidsovereenkomst mag sluiten;
- dat één verplichting van de huurder is om een tegenprestatie te verrichten;
- dat een minderjarige toestemming nodig heeft van zijn ouders om te mogen trouwen;
- dat een grondrecht is dat iedereen, het recht op vrijheid van meningsuiting heeft.

Opgave 5

Kunst, omdat het mag

“Dat ik lelijk ben hoeft jij me niet te zeggen, dat weet ik best. En dat kan me niet schelen ook, zolang ik mijn spleet heb... Gut kind, kijk me niet zo aan! Jij noemt dat nog een plassertje of zo, maar als je groot wordt krijgt dat wel andere namen. Voor de mannen is dat het enige waar het op aankomt bij een vrouw; mooi of lelijk doet er niet toe, als je dat maar hebt. Jij met je kanariehaar en je frambozenmondje denkt zeker dat je alles hebt, jawel, maar over twee of drie jaar, als je even oud bent als ik, zul je wel merken dat het maar om één ding gaat. Zin in zuur?”

(Uit: *Keetje Tippel* door Neel Doff (1858-1942).

De IE-nieuwjaarsdagtraditie: Kunst, omdat het mag. Ook dit jaar op 1 januari weer een enorme hoeveelheid werken in het publieke domein. Een enorme bibliotheek, een enorm museum, een paar meter bouwtekeningen, uren aan speeches en een enorm archief van andere werken worden in één keer rechtenvrij. Een onaangename dag voor veel erven en nabestaanden, maar voor generieke verveelvoudigers een dag waarop het manna bijna letterlijk uit de hemel valt.

Voor wie sowieso geen been ziet in het gebruiken of van andermans werken of het weggeven van andermans auteursrechten is het een dag als alle andere, maar voor wie zich wel wat van het auteursrecht aan wil trekken, volgt onderstaand een korte opsomming van enkele spiksplinternieuwe hoogtepunten uit het publieke domein. Vanaf vandaag geheel rechtenvrij te gebruiken:

Hector Guimard (1867-1942), Frans architect en vooral bekend door zijn ontwerpen voor de in- en uitgangen van de Parijse metro. “Internationaal gezien zou Guimard kunnen worden beschouwd als een vrijbouter in de art nouveau: hij heeft geen volgelingen en laat geen school na.”

Neel Doff (1858-1942), schrijfster van o.a. *Keetje Tippel* en *Dagen van honger en ellende*. Bauke Alkema, (1868-1942) auteur van o.a. *Ons Insulinde*. *Hoe we 't verkregen en wat het door ons werd*.

Johanna Breevoort (1869-1942), schrijfster van o.a. *Moeders dubbelleven*, *Stomme zonden*, *Mooi Dientje* en *Nooit eene andere vriendin*.

Jevgeni Petrov (1903-1942), Russisch schrijver, die o.a. samen met Ilja Ilf de roman *De Twaalf Stoelen* schreef.

Stefan Zweig (1881-1942), Oostenrijks schrijver van o.a. *Sternstunden der Menschheit* en *Schachnovelle*.

(Bron: www.boek9.nl, 1 januari 2013.)

In het artikel staat: ‘Een onaangename dag voor veel erven en nabestaanden, maar voor generieke verveelvoudigers een dag waarop het manna bijna letterlijk uit de hemel valt.’

Waarom is het op 1 januari voor de erfgenamen van bovengenoemde makers een onaangename dag? Motiveer met vermelding wetsartikel.

Opgave 6

Levenslang is echt tot je dood

In Nederland is een levenslange gevangenisstraf ook echt levenslang. De veroordeelde blijft de rest van zijn leven in de cel. De levenslange gevangenisstraf werd in 1878 ingevoerd, als vervanging van de doodstraf, die in 1870 was afgeschaft. Daarbij was er eigenlijk altijd sprake van strafvermindering, of gratie na een bepaalde tijd. Na 1945 werd na uiterlijk 15 jaar opnieuw bekeken of de straf nog zinvol was. Dit gratiebeleid is halverwege de jaren '80 afgeschaft. In 1986 werd voor het laatst gratie verleend. Nederland kent daarnaast nog de tijdelijke

gevangenisstraf. Een tijdelijke straf kan maximaal 30 jaar bedragen. Als alles goed gaat komt de veroordeelde vrij als hij 2/3 van zijn straf uitgezeten heeft. Op 1 januari 2006 is deze tijdelijke straf verhoogd, van 20 naar 30 jaar, om het gat tussen levenslang en tijdelijk te dichten. Bij een tijdelijke straf kan een veroordeelde nog tbs (terbeschikkingstelling) krijgen, als de rechter ervan overtuigd is dat de verdachte ten tijde van het delict een gebrekkige ontwikkeling of geestesziekte had. Als behandeling onvoldoende resultaat heeft kan een tbs'er aangemerkt worden als longstay-patiënt. De delinquent komt pas vrij als hij of zij geen risico meer is voor de samenleving. In theorie kan het zijn dat iemand nooit meer vrijkomt.

(Bron: *Dag*, 21 augustus 2008.)

- a Uit welk wetsartikel blijkt dat levenslang echt tot de dood is?
- b In het krantenartikel staat: 'Dit gratiebeleid is halverwege de jaren 80 afgeschaft'. Is het nu juridisch niet meer mogelijk om gratie te verlenen?
- c Waar staat in de wet dat de maximale tijdelijke straf niet langer is dan 30 jaar?
- d Waar staat in de wet dat bij het uitzitten van twee derde van de straf vervroegd wordt vrijgelaten? Is vervroegde vrijlating een automatisme?
- e In welk artikel staat dat de rechter de maatregel van terbeschikkingstelling kan opleggen?
- f Indien een dader geheel ontoerekeningsvatbaar is, kan er dan een gevangenisstraf worden opgelegd?

Opgave 7

Nederlands bedrijf betaalt werknemers met Bitcoin

De Nederlandse ICT-detacheerder Eliantie keert het vakantiegeld van zijn personeel uit in Bitcoins. Dat laat het bedrijf vrijdag weten in een persbericht. Naar eigen zeggen is Eliantie het eerste Nederlandse bedrijf dat zijn personeel zal uitbetalen in de elektronische valuta. De Bitcoin is een vorm van elektronisch geld dat kan worden opgeslagen op pc's of beheerd door een derde partij. Het virtuele geld kan door iedereen met een Bitcoinadres via het internet naar anderen worden verstuurd.

Zelf gegenereerd

Eliantie heeft in 2010 een ruimte ingericht met computers die 24 uur per dag Bitcoins genereren. Inmiddels zegt het Rijswijkse bedrijf zoveel virtuele munten te hebben verzameld dat het vakantiegeld van de werknemers in de digitale valuta kan worden uitgekeerd. Volgens Eliantie reageerde het personeel aanvankelijk terughoudend op het voornemen om het vakantiegeld in Bitcoins uit te betalen, maar zijn de meesten na een aantal informatieavonden inmiddels overtuigd. Hoewel Bitcoins een daadwerkelijke geldelijke waarde hebben, is deze onderhevig aan schommelingen. Zo steeg de koers van de digitale munt begin dit jaar naar ruim 250 dollar, om vervolgens in april weer te dalen tot ongeveer 100 dollar.

(Bron: www.nu.nl, 17 mei 2013.)

- a Mag het loon, en vakantiegeld is daar een onderdeel van, in Bitcoins worden betaald?
- b Stel het vakantiegeld mag niet worden uitbetaald in Bitcoins. Welke sanctie staat daar volgens de wet op?

Opgave 8

Noodverordening in Haren om Facebookfeestje

HAREN – De gemeente Haren (Groningen) en de politie hebben een noodverordening afgekondigd met het oog op een verjaardagsfeestje van meisje dat vrijdag haar 16e verjaardag viert. Via Facebook had zij vrienden en vriendinnen uitgenodigd, maar vergeten aan te geven dat het om een privéfeestje gaat. Inmiddels hebben 24.000 mensen de uitnodiging gekregen, waarvan 2400 hebben aangegeven vrijdag naar Haren af te reizen, zo meldde de politie dinsdag. De noodverordening is volgens een woordvoester nog niet actief, maar kan zo van stal worden gehaald als Haren vrijdag wordt overspoeld met feestgangers. De politie heeft een draaiboek klaarliggen en houdt extra agenten achter de hand.

(Bron: *De Telegraaf* 18 september 2012.)

- a Wie heeft er, op grond van welk wetsartikel, de bevoegdheid om een noodverordening af te kondigen?
- b Onder welke omstandigheden kan er een noodverordening in een gemeente worden afgekondigd?

Opgave 9

Golfbaan aan gort gereden

Diepe sporen in het zand en kapot gereden heuvels. Het zijn de stille getuigen van de ravage die een inwoner van het Friese Arum zaterdag aanrichtte op de gloednieuwe golfbaan in aanleg bij het villapark in Witmarsum. De man wilde samen met een vriend zijn Landrover uittesten. Het heuvelachtige terrein leek daarvoor een prima plek. Vol gas scheurden en slipten ze door het modderige terrein, dat mooi geëgaliseerd was, klaar om met speciaal gras ingezaaid te worden. Er kwam pas een einde aan de wilde rit toen de terreinwagen zichzelf tot aan de assen ingroef in de blubber en niet meer voor- of achteruit wilde. De parkeigenaar schat de schade die het stuntende duo heeft aangericht op minstens €10.000 euro. Hij heeft aangifte gedaan van vernieling.

(Bron: *IJmuider Courant*, 12 september 2008.)

De eigenaar wil de schade verhalen op grond van een door de mannen gepleegde onrechtmatige daad.

- a Is dit een procedure op grond van het publiekrecht of op grond van het privaatrecht?
- b Waar is in de wet de onrechtmatige daad geregeld en welke eisen staan er in de wet wil iemand op grond daarvan aansprakelijk zijn? Noem alle vereisten en pas deze toe op deze casus.

Stel, de Officier van Justitie stelt vervolging in wegens vernieling.

- c Is dit een procedure op grond van het publiekrecht of van het privaatrecht?
- d In welk artikel wordt vernieling strafbaar gesteld en hoe hoog is de maximale straf?

Index

A

aansprakelijkheid 3
aansprakelijkstelling 3
absolute competentie 46
administratief beroep 53
adoptieverzoek 45
Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur 18
algemene bepalingen 11
Algemene Maatregel van Bestuur 5
algemene voorwaarden 84
Algemene wet bestuursrecht 12, 53
anticiperende interpretatie 103
arbeidsovereenkomst 14
 ontbinding van 45
arrondissementen 43

B

bekrachtiging van een wet 5
belanghebbende 17
beroep
 Awb 54
beroep tegen besluit 17
besluit 18
bestuursrechtelijke procedures 53
bezwaarschrift 54
 Awb 54
bezwaar tegen besluit 17, 53
bodemprocedure 47
buitengewone rechtsmiddelen 57
Burgerlijk Wetboek 11

C

casusgegevens 109
Centraal Digitaal Beslagregister 58
Centrale Raad van Beroep 54
conclusie van antwoord 51
conclusie van dupliek
 in conventie 51
 in reconventie 51
concurrentiebeding 14

considerans 11
consumentenkoop 46

D

dagvaarding 45
databanken 117, 125
Data Juridica 129
draaideurconstructie 105
dwingend recht 1

E

ECLI 119
Eerste Kamer 5
eigendomsoverdracht 17
elektronische bronnen 117

F

formele wet 8

G

gemeentelijke verordeningen 4
gerechtelijke kaart 43
gerechtshoven 43
geschillencommissie 57, 61
grammaticale interpretatie 101
griffierechten 57, 58

H

handelsreclame 80
herziening 57
hoger beroep 46
 bij gerechtshof 46
 bij Raad van State 54
hondenbelasting 93
huurkoopovereenkomst 14
huurovereenkomst
 einde van 87

I

initiatief tot wet 4
intellectuele eigendom 61

- J**
juridische taal 109
juridisch nieuws 124
- K**
kantonrechter 46, 55
Kluwer Navigator 125
koopovereenkomst 2
kort geding 47
- L**
Lexplicatie 128
lid 12
LJN 119
Luchtverkeersreglement 7
- M**
margewoorden 20
Memorie van Toelichting 5, 99
ministeriële regeling 6
misdrijf 55
modelovereenkomst 131
- N**
nieuwsbrieven 124
noot 133
- O**
officier van justitie 2, 3
onrechtmatig verkregen bewijs 49
ontbinding van arbeidsovereenkomst 45
opbouw van vonnis 73
opbouw van wet 11
Openbaar Ministerie 3
OpMaat 131
overheid.nl 122
overtreding 55
- P**
politierechter 55
privaatrecht 1
privaatrechtelijke procedure 3, 45
procederen 3
procedure in eerste aanleg 50
proceskosten 61
proeftijdbeding 14
publiekrecht 1
publiekrechtelijke procedure 3
- R**
Raad van State 5
rechtbanken 43
rechtsbescherming 12
rechtshandeling 14
rechtsvergelijkende interpretatie 102
reclamebord 80
redelijke proceskosten 61
relatieve competentie 47
- S**
schadevergoeding 3
schakelbepalingen 17
schriftelijk afsluiten 14
Sdu OpMaat 131
selecteren van rechtsregel 110
specialiteitsregel 14
Staatsblad 5
strafrechtelijke procedures 55
sub 12
systematische interpretatie 105
- T**
teleologische interpretatie 104
Tweede Kamer 5
- U**
uitvoerbaar bij voorraad 50
- V**
verstekveroordeling 46
verzet 46
verzoekschriftprocedure 45
voeging in het strafproces als benadeelde partij 56
vonnis
opbouw van 73
vrij bewijs 49

W

wetgevende instanties 4
wetgevingsprocedure 4
Wet luchtvaart 7
Wet Mulder 55
wetshistorische interpretatie 99
wetsontwerp 4
wettenbundels 8

Z

zaaknummer 120
zoekstrategieën 19

Professionals op hbo- of universitair niveau moeten juridische problemen kunnen herkennen en kunnen omgaan met juridische literatuur. Uitgangspunt van dit boek is dat studenten deze juridische vaardigheden ontwikkelen door te oefenen. Dus: een korte uitleg en daarna oefenen.

Dit boek hoort thuis aan het begin van de studie en de oefeningen zijn te maken zonder juridische voorkennis. Op deze manier leren studenten op een heel praktijkgerichte manier werken met wettenbundels en elektronische bronnen. Daarnaast leren ze het verschil tussen privaats- en publiekrecht, het lezen van uitspraken, en het herkennen en begrijpen

van diverse interpretatiemethoden van de rechter. Het gebruik van nieuwsberichten uit de media zorgt ervoor dat het boek toegankelijk is en aansluit bij de belevingswereld van studenten. Op de website www.juridischevaardigheden.nl staat veel extra materiaal.

Juridische vaardigheden is bestemd voor studenten in het hoger onderwijs die beginnen aan een studie waarbij het Nederlandse recht een plaats in het curriculum heeft, zoals de meeste economische en managementopleidingen. Daarnaast is het uitstekend geschikt voor professionals in het bedrijfsleven die hun juridische vaardigheden willen verbeteren.

Mr. Marco Mosselman is werkzaam als docent Recht aan de Hogeschool Inholland Haarlem.

Meer oefeningen op www.juridischevaardigheden.nl

ISBN **978 90 395 2758 0**

NUR **163/820**

www.academicsservice.nl